

EDUSKUNNAN
PANKKIVALIOKUNTA

Helsingissä

18 päivänä lokakuuta 1990

Lausunto n:o 4

Valtiovarainvaliokunnalle

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt 21 päivänä syyskuuta 1990 päivätyllä kirjeellään eduskunnan päätöksen mukaisesti pankkivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 123 laiksi korkotulon lähdeverosta sekä laiksi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain muuttamisesta.

Lisäksi valtiovarainvaliokunta on pyytänyt 25 päivänä syyskuuta 1990 päivätyllä kirjeellään eduskunnan päätöksen mukaisesti pankkivaliokunnan lausunnon ed. Seppäsen lakialoitteesta n:o 51 laiksi korkotulon lähdeverosta.

Hallituksen esityksen ja lakialoitteen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavina toimitopäällikkö Aino Salomäki, finanssisihteeri Jorma Tuukkanen ja vs. lainsäädäntöneuvos Tytti Tunturi valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä, varatuomari Jouko Jormalainen Osuuspankkien Keskusliitosta, pääsihteeri Leena Simonen Suomen Kuluttajaliitosta, varaesimies Jukka Pekkarinen Työväen taloudellisesta tutkimuslaitoksesta ja toimitusjohtaja Pertti Kukkonen Pellervon taloudellisesta tutkimuslaitoksesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtiolle suoritettavasta korkotulon lähdeverosta. Korkotulon lähdeveroa on velvollinen maksamaan Suomessa tulo- ja varallisuusverolain mukaan yleisesti verovelvollinen luonnollinen henkilö ja kotimainen kuolinpesä. Lähdeveroa on suoritettava kotimaasta saaduista talletuksille ja joukkovelkakirjalainoille maksetuista koroista. Lähdeveroa ei siis peritä ulkomaille maksetuista ja ulkomailta saaduista koroista. Lähdeveron suuruus on kymmenen prosenttia maksetun koron määrästä.

Korkotulo, josta on peritty lähdevero, ei ole verovelvollisen tuloverotuksessa veronalaista tuloa eikä talletus tai joukkovelkakirjan arvo veronalaista varallisuutta. Ne korot, jotka ei-

vät ole kokonaan verovapaita tahi lähdeverotuksen kohteena, ovat edelleen veronalaisia tuloverotuksessa voimassa olevien säännösten mukaan.

Lähdevero ei koske talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaissa, jota samassa yhteydessä ehdotetaan jatkettavaksi vuodella, taroitettuja kokonaan verovapaita korkoja.

Lakialoitteessa n:o 51 ehdotetaan säädettäväksi laki korkotulon lähdeverosta, jossa lähdeveroprosentti olisi 25. Tässä lakiehdotuksessa verovelvolliselle annettaisiin halutessaan oikeus ilmoittaa korkotulo tuloverotuksessa. Siinä tapauksessa hänellä olisi oikeus lukea korkotulosta peritty lähdevero ennakonpidätykseksi. Lähdeveron saajina olisivat valtio, kunnat, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat, Helsingin saksalainen seurakunta sekä kansaneläkelaitos.

Valiokunta ehdottaa, että käsittelyn pohjaksi otetaan hallituksen esitys. Samalla valiokunta ehdottaa, että lakialoitteeseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen hyväksymistä. Lähdeveron odotetaan edistävän säästämistä. Nykytilanteessa säästämisen kannustaminen on erittäin tärkeää, koska kotitalouksien säästämisaste on ollut viime vuodet laskeva, jopa negatiivinen. Lähdevero on lisäksi nykyjärjestelmään verrattuna askel pääomatulojen verotuksen neutraalisuuden suuntaan. Lähdeveron myönteisenä puolena voidaan pitää myös sitä, että se pakottaa pankit kilpailemaan antolainauksen ohella myös ottolainauksella. Vaikka lähdeveron toteuttaminen nykyisessä tilanteessa aiheuttaneekin pankeille sopeutumis- ja kannattavuusongelmia varainhankintakustannusten nousun vuoksi, pitemmän päälle lähdevero osaltaan vakauttaneekin pankkitoimintaa.

Valiokunta pitää kymmenen prosentin lähdeveroa oikeantasoisena ottaen huomioon, että korkoa tuottavaa pääomaa ei ole suojattu inflaatiolta. Ehdotetun tasoinen lähdevero ei aiheuttane ainakaan suurempia häiriöitä pääoma- ja rahoitusmarkkinoilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että pääomanliikkeitä ja lähdeveron vaikutuksia osakesäästämiseen ja muihin säästämismuotoihin seurataan. Epäkohtien ilmetessä hallituksen on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin niiden poistamiseksi.

Lähdeveroa ei suoriteta ulkomaille maksetuista ja ulkomailta saaduista korkotuloista. Valiokunta pitää sen vuoksi tärkeänä, että verosta välttyminen pyritään eliminoimaan

mahdollisimman tarkkaan tehokkaalla valvonnalla ja eri maiden viranomaisten yhteistyöllä.

Valiokunta pitää lähdeveron toteutuksen ajoitusta oikeana jo yksistään sen johdosta, että lähiaikoina on erääntymässä huomattava määrä määräaikaistalletuksia ja että talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaki päättyy siirtymävaiheen jälkeen vuoden 1992 lopussa. On tärkeää, että talletukset pysyvät kotimaassa hyödyttämässä kansantalouttamme.

Pankkivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että valtiovarainvaliokunta ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on sanottu.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Knuutila, varapuheenjohtaja Maijala sekä jäsenet

Hautala, Huuhtanen, Ikkala, Kalima, Linnainmaa, Melin, Saarinen ja Seppänen.

Eriäviä mielipiteitä

I

Hyväksymme lähdeveroesityksen rahalaitosten kilpailua lisäävänä ja säästämisastetta parantavana tekijänä.

On kuitenkin ennakoitu, että lähdeverolaki aiheuttaisi 2—3 prosenttiyksikön nousun rahalaitosten varainhankinnan hintaan. Se siirtyisi vastaavasti lainakorkoihin, jotka parhaillaan ovat yritysten ja kotitalouksien maksukykyyn nähden liian korkeat. Emme pidä lain voimaantumisen ajankohtaa sopivana.

Matti Maijala

Jorma Huuhtanen

Sauli Hautala

Tässä taloudellisessa tilanteessa parempi vaihtoehto olisi talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslain jatkaminen kolmella vuodella.

Edellä lausutun perusteella esitämme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus olisi hylättävä.

II

Valtiovarainvaliokunnalle osoittamassaan lausunnossa laista korkotulon lähdeverosta pankkivaliokunnan olisi mielestäni pitänyt lausua kannanottonaan seuraavaa:

Lähdevero, jonka suuruudeksi hallitus ehdottaa 10 % korkotulosta, poikkeaa siitä hallituksen verouudistuksen yleisestä periaatteesta, että kaikkia tuloja pitäisi verotuksessa kohdel-

la samojen perusteiden mukaan. Kun veroprosentti on näin alhainen, lähdeveron piiriin tulevat korkotulot ovat kaikkiin muihin tuloihin nähden aliverotettuja. Siitä hyötyvät ennen muuta kaikkein suurituloisimmat kansalaiset, jotka ilman lähdeveroa joutuisivat maksamaan verollisista talletuksista kuusi kertaa suuremman veron.

Yleisperiaatteen pitäisi siis olla se, että talletusten korkoja verotettaisiin niin kuin kaikkia muitakin tuloja. Silloin verot tulevat yhteiskunnassa maksuun kansalaisten veronmaksukyvyyn mukaan.

Jos talletusten lähdevero kuitenkin otetaan käyttöön, verokannan pitäisi olla korkeampi sillä tavalla kuin on ehdotettu lakialoitteessani n:o 51. Hallituksen esityksessä verokanta on alhaisempi kuin on vastaava EY-direktiivi, ja Suomessa lähdeverokanta on ehdotuksen mukaan maailman alhaisin.

On vaara, että hallituksen esityksen mukaan talletusten lähdevero muodostaa uuden perustan myös muulle pääomatulojen verotukselle, vaikka tämän hallituksen aikana esimerkiksi osinkotulojen saajille on jo annettu mahtava veroetu: yhtiöveron hyvitysjärjestelmä (avofiscal). Siinä järjestelmässä osingonsaajat saavat lukea omassa verotuksessaan omaksi hyväkseen yhtiöiden maksamat verot!

Hallituksen esityksen mukaan "tarve pääomaverotuksen yhtenäistämiseen edellyttää myös sen selvittämistä, olisiko lähdeverotuksen soveltamisala ulotettava myös muihin pääomatuloihin kuin korkoihin". Se on epäoikeudenmukaisuutta lisäävä näköala. Turhaan eivät Ison Pahan Rahan agentit viittaa omissa "verotuksen kehittämistarkasteluissaan" tähän hallituksen esityksen perusteluun.

Arvopaperisäästäminen on lähdeverolain säätämisen jälkeen epäedullisemmassa asemassa kuin pankkisäästäminen. Lähdeverolla on näin vaikutuksia, jotka haittaavat terveiden reaalielouden yritysten oman pääoman hankintaa pörssin kautta. Romahtaneen pörssin toimintaa ei elvytetä tällaisella lainsäädännöllä vaan pörssin elvyttämiseen lailla on kielteisiä vaikutuksia.

Lähdeveron perusteena ilmeisesti on se, että suuri määrä ns. määräaikaistalletuksia vapautuu tallettajien vapaaseen käyttöön vuoden 1990 lopussa ja että ne yritetään saada jäämään kotimaiseksi säästämiseksi suomalaisiin pankkeihin.

Nimittäin.

Suomen Pankki vapautti ulkomaille tehtävät sijoitukset myös luonnollisille henkilöille heinäkuussa 1990, ja sen seurauksena on mahdollista, että tukkutallettajien määräaikaistalletukset karkaavat ulkomaille. Näin Suomen Pankki teki taas väärin ajoitetun pääomamarkkinoiden liberalisointitoimen. Mutta kun se on sen tehnyt, eduskunnan on yritettävä lievittää niitä kielteisiä vaikutuksia, joita — ilman eduskunnan päätöstä — on pääomamarkkinoilla syntymässä.

Näin ollen on perusteltua se, että tässä yhteydessä matalakorkoiset käyttelytilit jäävät nykyiseen tapaan verottomiksi. Samoin on perusteltua se, että nyt avataan uudelleen mahdollisuus tehdä verottomia määräaikaistalletuksia (joiden veroton nykykorko on 7,5 %).

Jotta pääomatulot saadaan verotuksessa tasa-arvoisempaan asemaan työtulojen kanssa, verottomille talletuksille pitäisi kuitenkin säätää korkokatto: ei ole perusteltua, että yksi kansalainen voi saada verottomia korkotuloja esimerkiksi enemmän kuin 50 000 markkaa.

Korkokaton säätäminen vaatisi sen uudistuksen, että myös verottomat talletukset pitäisi ilmoittaa verottajalle. Kun talletuksia ei verotettaisi, vaikka tukkutallettajien korkoja verotettaisiinkin, sen ei pitäisi loukata kenenkään oikeusturvaa.

Sitä paitsi on väärin, että lähdeveron alaisia verollisia talletuksia ei uuden lain säätämisen jälkeen tarvitse ilmoittaa verottajalle. Näin ei voida harjoittaa tieteellistä tutkimustyötä sen seikan selvittämiseksi, mitä vaikutuksia lähdeverolla on pankkisäästämiseen, ja verotuksen jatkokehityksen kannalta se on suuri puute.

Se, että lähdeveroa peritään verollisista talletuksista, pitää sisällään sen, että useimpien tallettajien kannattaa tehdä verollinen talletus ja maksaa siitä 10 prosentin suuruinen vero.

Vain ne kaikkein pienituloisimmat kansalaiset häviävät, joilla on niin pienet tulot, että niistä ei mene lainkaan veroa. Monille pientallettajille 2 000 markan omaisuustulovähennyksen säilyttäminen myös korkotulojen osalta olisi ollut edullisin ratkaisu.

Lähdeveron säätämisen yhteydessä pitäisi säätää, että tallettajalla on oikeus, jos hän niin haluaa, ilmoittaa pankin perimä lähdevero varsinaisessa verotuksessaan. Silloin vero olisi ikään kuin ennakonpidätys, ja jos näin voisi tehdä, kukaan pienituloisenkaan ihminen ei häviäisi lähdeveron käyttöönoton yhteydessä. Tätä on ehdotettu lakialoitteessa n:o 51.

Korkotulot saattaisivat vaikuttaa eläkeläisten verotukseen kielteisesti eläketulovähennyksen kautta, vaikka koroista itsestään ei omaisuustulovähennyksen takia menisikään veroa. Sen takia edellä mainitun järjestelyn edullisuus eläkeläisille riippuu heidän eläkkeidensä suuruudesta.

Punamustahallituksen ehdottama lähdevero on yleisesti mittatilaustyö rahan tukkutatletta-jille, joilla on kymmenien ja satojen miljoonien markkojen talletukset. Valtiovarainministeri Matti Louekoski sopi siitä pankkien eikä eduskunnan kanssa.

Valtiovarainministerin ja pankkien yhteiseen valmisteluun liittyen lähdeveroesitys tekee mahdolliseksi myös keinottelun, kun tulee mahdolliseksi ns. veroarbitraasi. Ne, jotka osaavat, ottavat rahaa lainaksi ja panevat ne lähdeverotileille. Verottajalla ei ole käytännössä mahdollisuutta valvoa sitä, mitä tekevät tässä asiassa tietyt elinkeinonharjoittajat, joilla on korkojen rajaton verovähennysoikeus. Veroarbitraasi ei näy, kun korkotuloja ei tarvitse ilmoittaa verotuksessa.

Sitä paitsi lähdevero vuotaa myös ulkomaiden suuntaan: ulkomaille maksettavat korot ovat — Suomen ja muiden maiden verosopimuksissa yleisesti hyväksytyn linjan mukaan — verovapaita. Näin ollen se talletuskorkojen nousu, joka lähdeverosta pankkien edustajien mukaan väistämättömästi seuraa, menee erityisen suuressa määrin ulkomaille asuvien tallettajien hyväksi. Veroa voidaan kiertää muutta-

malla asumaan ulkomaille, ja se taas on taloudellisesti mahdollista ja edullista niille, jotka ovat Suomessa rahan tukkutatletta-jia.

Lähdeveron takia Suomen korkotaso nousee, kun rahan tukkutatletta-jat saavat rahoilleen aliverotetut korkeat korot.

Ja kuka maksaa uudistuksen hinnan: korkojen nousun?

Ei valtio. Se saa lisää tuloja.

Ei pankit. Ne vain perivät veron valtion puolesta.

Ei tallettajat. He panevat talletukset verollisille tileille, koska heidän on edullista tehdä niin. He voittavat eivätkä häviä.

Niinpä lähdevero tulee maksuun muun muassa asunovelallisille entistä korkeampina korkoina.

Hallitus ei tule heitä lainkaan vastaan korkojen nousussa. Pikemminkin päinvastoin. Hallituksen on hyväksynyt periaatteen, jonka mukaan yhteiskunnassa ollaan yleisesti poistamassa korkojen verovähennysoikeus!

Lähdevero ei yleisesti lisää Suomessa säästämistä. Kun säästämistä on myös velkojen lyhennykset, eniten Suomen säästämisasteen nousuun vaikuttaa velkojen maksuuntulo: pääomamarkkinoiden pakkoliberalisoinnin sivuvaikutuksena syntynyt kotitalouksien velkaantumisen on nyt ajettu loppuun. Jos kotitaloudet nettosäästävätkin sen ohella, että ne maksavat velkojaan, lähdevero vääristää säästämisen rakennetta pankkien hyväksi.

Helsingissä 18 lokakuun päivänä 1990

Esko Seppänen